

SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ BÖLÜMÜ
ANAYASA DERSİ
(2011–2012 GÜZ DÖNEMİ ARA SINAV)

YABANCI DİL ve KISA CEVAPLI SORULAR

KISA CEVAP (2X5=10 puan)		
1	Parlamentar ve yarı başkanlık sistemlerinde, yürütme organı göreve başlamak için yasama organının onayına ihtiyaç duyar.	Güvenoyu
2	Başkanlık sisteminde, başkanın görevinden ayrılmasını gerektirecek ağırlıkta bir suç işlediği şüphesi varsa, bu durum Kongre tarafından soruşturularak, karara bağlanır.	Impeachment
3	İngiltere’de Lordlar Kamarasını takip eden gelenekle, iki meclisli yasama organlarında genellikle daha seçkin bir özelliğe sahip olan ikinci meclis bulunmaktadır.	Senato
4	Bir devlette resmi anlamda bir anayasa yürürlükte, hatta bu anayasa anayasacılıktan kaynaklanan güvence hükümlerini ihtiva etmektedir. Ancak uygulamada güvence hükümleri ihlal edilmektedir.	Kamuflej anayasa
5	Bir yasama döneminde sonuçlandırılmamış olan kanun tasarı ve teklifleri hükümsüz sayılır.	Kadük

	YABANCI DİL (1X5= 5 puan)	TÜRKÇE KARŞILIK
A	lex (lat.)	Kanun
B	check and balance	Fren ve denge
C	constitutional amendment	Anayasa değişikliği
Ç	judicial review	Anayasa yargısı
D	constitutionalism	Anayasacılık

ANLATIM SORUSU 1 (15 puan):

Anayasacılığın amacından, şekli ve maddi anayasa ayırımından bahsederek, anayasa hukukunun konusunun neler olabileceğini tartışınız.

Dünyada anayasacılık hareketleri, siyasal iktidarı sınırlandırmak ile temel hak ve özgürlükleri güvence altına almak üzere ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte devletler anayasalarında devletin temel organlarının görev ve yetkileri ile siyasal iktidarın nasıl el değiştireceği konularına da yer vermektedir. Şekli anayasa, bir devlette belli bir usule göre kabul edilen, hukuk düzeninde kanunların da üstünde yer alan değiştirilmesi özel kurallara bağlı hukuk kurallarının tümüdür. Maddi anayasa ise, şekli anayasa normu olup olmadığına bakılmaksızın, devletin temel organlarının kuruluş, işleyiş ve birbirleriyle olan ilişkilerini düzenleyen ve siyasal iktidara karşı hak ve özgürlükleri güvence altına alan hukuk kurallarının tümüdür. Bu durumda anayasa hukukunun konusu, anayasaların yapılışı ve değiştirilmesi, temel hak ve özgürlükler, devletin temel organlarının görev ve yetkileri ile siyasal partiler ve seçimler olabilir.

ANLATIM SORUSU 2 (20 puan):

Parlamenter sistem ile yarı-başkanlık sistemi arasındaki farkları ortaya koyarak; 2014 Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonrası Türkiye'nin sahip olacağı hükümet şeklini Kemal Gözler ve Levent Gönenç'in görüşlerini de dikkate alarak tartışınız.

Yarı-başkanlık sistemi hemen hemen bütün kurumlarıyla parlamenter sisteme benzemektedir. Buna karşın parlamenter sistemden farklı olarak, cumhurbaşkanı halk tarafından seçilmektedir. Bu sistemde cumhurbaşkanı parlamenter sistemdeki gibi sadece sembolik yetkilere sahip olmaktan öte, fazla yetkilerle donatılmış, güçlü ve karar verici bir konumdadır. 2007 yılında yapılan anayasa değişikliği sonrası, 2014 yılında cumhurbaşkanı halk tarafından seçilecektir.

Kemal Gözler'e göre, Türkiye 2014 yılında şeklen yarı-başkanlık sistemine sahip olacaktır, ancak cumhurbaşkanı yetkilerinin aynı kalması halinde parlamenter sistemdeki işleyiş devam edecektir. TBMM'de çoğunlukta olan partinin liderinin cumhurbaşkanı seçilmesi durumunda, cumhurbaşkanı anayasada kendisine tanınan yetkileri aşarak, yürütmeye etkili bir konumda, başkan gibi davranabilecektir. Başka bir kimsenin cumhurbaşkanı olması halinde ise, bugünkü parlamenter sisteme benzer bir hükümet sistemi devam edecektir.

Levent Gönenç ise, cumhurbaşkanı yetkilerinin aynı kalması halinde bunun yarı-başkanlık veya süper başkanlık sistemi olarak nitelendirilemeyeceğini görüşündedir. Olası sistemi "başkanlı parlamenter sistem" şeklinde tarif eder.

Bana göre, (öğrenci burada özgün fikrini sadece bir-iki cümle ile ancak dayanaklı olarak anlatacaktır).

DOĞRU/YANLIŞ SORULARI (50 puan)

(Doğru cevap 2,5 puan değerinde olup, toplam 50 puandır. Yanlış cevaplarınız olumsuz etki yapmaz)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
D																					
Y																					

1- Bir anayasanın katı olabilmesi için yazılı olması şart değildir. Örneğin İngiltere’de anayasa yazısızdır ancak katıdır. **Y**

AÇIKLAMA: Bir anayasanın katı olabilmesi için, değiştirilemez maddeler ihtiva etmesi veya değiştirilmesinin kanunları değiştirmenin ötesinde bir zorlukta olması gerekir. Bütün bunlar için öncelikle ortada yazılı bir anayasa olması şarttır.

2- Hollanda anayasası kanunların anayasaya uygunluk denetimini yasaklamaktadır. Bu sebeple Hollanda kıta Avrupası’nda yer almakla birlikte, anayasa yargısında Amerikan modelini esas almaktadır. **Y**

AÇIKLAMA: Kanunların anayasaya uygunluk denetiminin yasaklandığı bir hukuk düzeninde anayasa yargısından söz edilemez.

3- Bir devletin demokratik olabilmesi için cumhuriyet olması şarttır. Nitekim monarşik devletlerde demokratik kurumların gelişmesi vaki değildir. **Y**

AÇIKLAMA: Cumhuriyetle demokrasi özdeş değildir. Bu sebeple monarşik devletlerde demokrasinin gelişmesinde bir engel yoktur.

4- 1979 yılında Humeyni liderliğindeki halk kitlesinin Şah Rıza Pehlevi’yi devirerek İran İslam Cumhuriyetini kurması devrime (revolution) örnektir. **D**

5- İngiliz John Locke tarafından devletin “yasama, yürütme ve yargı” fonksiyonları ayrıştırılmış ve birlikte kullanılmasının devletin istikbali için yararlı olduğu ileri sürülmüştür. Bundan yarım asır sonra bu kuram Fransız Montesqueiu tarafından geliştirilerek, kuvvetler ayrılığı şeklinde ortaya konmuştur. **Y**

AÇIKLAMA: John Locke devletin fonksiyonlarını “yasama, yürütme ve konfederatif güç” olarak tasnif etmiştir ve güçler ayrılığını savunmuştur.

6- Bedelle askerlik yapmayı sağlayan kanun yürürlüğe girdikten sonra, bu düzenlemeyle başvuruda bulunması beklenen önemli bir kesim bedelin yüksek olması sebebiyle başvuramamıştır. Kanun yürürlüğe girdikten yaklaşık 50 gün sonra 122 milletvekilinin imzasıyla kanunun iptali için Anayasa Mahkemesine dava açılır. Dava somut bir gözleme dayandığından, buna itiraz yolu veya somut norm denetimi denir. **Y**

AÇIKLAMA: Burada açıklanan soyut norm denetimidir (iptal davası).

- 7- Anayasa hukukuna genel teorisine göre devlet, bir siyasal gücün egemenlik sahasını ifade eder. Devletin üç temel unsuru toprak sahası, su sahası ve hava sahasıdır. **Y**
AÇIKLAMA: Devletin üç unsuru, ülke, millet ve egemenliktir. Burada sözü edilenler, ülkenin unsurlarıdır.
- 8- Aquinalı Aziz Thomas'ın *omnis potestas a Deo, per populum* sözü, bütün iktidarların halk aracılığıyla Tanrıdan geldiği anlamındadır ve bu söz providansiyel ilahi hukuk doktrinini öz bir biçimde ifade eder. **D**
- 9- Kemal Gözlere göre, 24. Dönem Yasama Meclisi her şeyiyle yeniden bir anayasa yapabilir. Ancak bu anayasanın adı yine 1982 anayasası olarak kalır. **Y**
AÇIKLAMA: Kemal Gözler'e göre, anayasanın değiştirilemez maddeleri tali kurucu iktidar için içerik sınırı oluşturur. Bu sebeple 24. Dönem Yasama Meclisi'nin tümüyle yeni bir anayasa yapması mümkün değildir.
- 10- TBMM'de bir kanun görüşmesi sırasında konuşma yapan Adalet Bakanının sözünü kesen milletvekili kürsüye yürümüştür. Yaşça daha genç olan Adalet Bakanı kendisini korumak için yaşlı muhalefet partisi milletvekiline bir yumruk atmıştır. Yaşlı muhalefet milletvekili yere yığılmış, kafasını yere çarparak ölmüştür. Görev suçu işleyen Adalet Bakanının Yüce Divan'da yargılanması için Meclis Soruşturması açılması gerekir. **Y**
AÇIKLAMA: Buradaki fiil görev suçu sayılamaz. Dolayısıyla ağır ceza gerektiren suçüstü halinde (şahsi suçlarda) yasama dokunulmazlığı geçerli olmadan, yetkili mahkemeler Ankara Ağır Ceza Mahkemeleridir.
- 11- Girdiği Anayasa Hukuku dersi sınavından oldukça düşük puan alan Fuat, kendisine haksızlık yapıldığını düşünmektedir. İdari başvuru yolunu tamamladıktan sonra konuyu Çorum İdare Mahkemesine taşır. Heyet halinde toplanan mahkeme başvuru (Fuat) aleyhinde karar verir. Bunun üzerine Fuat'ın temyiz için Danıştay'a başvurması gerekir. **D**
- 12- Korhan hanedanının yönetimde olduğu Gondalezya'da yarı-başkanlık sistemine geçiş tartışmaları yürütülmektedir. Kral II. Kutlunyus tartışmaların yersiz olduğunu, monarşi ile bağdaşabilecek tek hükümet sisteminin parlamenter sistem olduğunu, bu sebeple parlamenter sistemi uygulayan Almanya'nın örnek alınması gerektiğini söyler. **D**
- 13- Bakanlar Kurulunun karar alırken her zaman açık ve somut oylama yapılır ve muhalefette kalan bakanlar Bakanlar Kurulu Kararına imza atamazlar. **Y**
AÇIKLAMA: Bakanlar Kurulu kararları oybirliğiyle alınır.
- 14- Kanun ile parlamento kararı arasında iki temel fark yapılaş usulü ve sonuçlarıdır. Kanunlar anayasa yargısı denetimine tabi iken, parlamento kararları tabi değildir. Dolayısıyla hiçbir parlamento kararı Anayasa Mahkemesine götürülemez. **Y**
AÇIKLAMA: Kural olarak parlamento kararları Anayasa Mahkemesine götürülemezle birlikte, bunun üç istisnası, TBMM İçtüzüğü, milletvekili dokunulmazlığının kaldırılması kararı ve milletvekilliğinden düşürme kararıdır.

- 15- Parlamenter sistemlerde devlet başkanları sorumsuzdur. Sorumlu olmadıkları için yetkilerini tek başına kullanmaları düşünülemez. Bu sebeple devlet başkanının yetkisini kullanırken, paralel imza kuralına göre, sorumlu olacak Başbakan veya bir bakanın imza atması gerekir. **Y**
AÇIKLAMA: Burada sözü edilen karşı imza kuralıdır.
- 16- Olağan dönemlerde Bakanlar Kurulu tarafından yapılan ve Cumhurbaşkanının onayıyla resmi gazetede yayımlandığı gün yürürlüğe giren kanun hükmünde kararname, aynı gün TBMM'ye gönderilir. KHK'nin TBMM Genel Kurulunda reddedilmesi halinde, ilgili KHK resmi gazetede yayımlandığı tarihten itibaren yürürlükten kalkmış sayılır. **Y**
AÇIKLAMA: TBMM Genel Kurulu tarafından reddedilen KHK'ler, bu kararın Resmi Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkarlar. (AY, m. 91/son fıkra).
- 17- Dünya'da genel olarak hükümet sistemi ne olursa olsun, bütçe yapmak, milletlerarası antlaşmaları imzalamak yürütmenin, bunların onaylanarak yürürlüğe girmesini sağlamak ise yasama organına verilen bir yetkidir. **D**
- 18- Bir ülkede başbakan ve bakanlar kurulu varsa, hükümet sistemi kesinlikle parlamenter sistemdir. **Y**
AÇIKLAMA: Yarı-başkanlık sistemlerinde de başbakan ve bakanlar kurulu vardır.
- 19- Prenezya Parlamentosu, yapmış olduğu anayasa değişikliğini halkoyuna sunmuştur. Anayasa değişikliği %71 oy ile halk tarafından reddedilmiş ve anayasa değişikliği devlet başkanı tarafından onaylandığı halde, yürürlüğe girmemiştir. Bu durumda Prenezya'da uygulanan referandum, bağlayıcı referanduma örnektir. **D**
- 20- Federe devletlerin para basma ve milletlerarası antlaşma yapma yetkisi yoktur, bu yetki sadece federal devlete tanınmıştır. **D**

Veysel DİNLER
Öğretim Görevlisi
+90 364 2257700-1457
veyseldinler@hitit.edu.tr
<http://web.hitit.edu.tr/veyseldinler>
www.veyseldinler.com

Hitit Üniversitesi
İktisadi İdari Bilimler Fakültesi
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
TOKİ Yerleşkesi 19040
Çorum/TURKEY
Posta/for correspondence: PK.45 Çorum/TR